

**ЮРИСДИКЦІЯ ЯК ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ
У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ СПРАВИ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА****THE JURISDICTION AS A PROCESSUAL INSTITUTION OF ENSURING THE LEGALITY
OF THE STATE CUSTOMS AFFAIRS: GENERAL DESCRIPTION**

**Рябченко О.П.,
д.ю.н., професор,
в.о. начальника кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки
Університет державної фіскальної служби України**

Стаття присвячена визначенню змісту та здійсненню загальної характеристики юрисдикції у сфері державної митної справи. Досліджено існуючі наукові підходи до визначення сутності базової категорії «юрисдикція», а також суміжних категорій «адміністративна юрисдикція», «податкова юрисдикція». Доведено залежність розкриття сутності категорії «юрисдикція» у сфері державної митної справи від предмету її застосування та характеру відповідної діяльності органів доходів і зборів. Підкреслено публічно-правовий зміст категорії «юрисдикція». Підтримана точка зору про застосування категорії «юрисдикція» для позначення предмету відання судів, а «компетенція» – стосовно позасудової діяльності уповноважених суб'єктів. З метою розмежування діяльності, пов'язаної із правообмеженнями, та діяльності організаційного характеру запропоновано застосування термінів «негативна» і «позитивна» діяльність відповідно.

Ключові слова: юрисдикція, адміністративна юрисдикція, державна митна справа, законність, компетенція.

Статья посвящена определению содержания и осуществлению общей характеристики юрисдикции в сфере государственного таможенного дела. Исследованы существующие научные подходы к определению содержания базовой категории «юрисдикция», а также смежных категорий «административная юрисдикция», «налоговая юрисдикция». Доказана зависимость раскрытия содержания категории «юрисдикция в сфере государственного таможенного дела» от предмета её применения и характера соответствующей деятельности органов доходов и сборов. Подчёркнуто публично-правовое содержание категории «юрисдикция». Поддержана точка зрения о применении категории «юрисдикция» только к деятельности судов, а «компетенция» – к внесудебной деятельности уполномоченных субъектов. С целью разграничения деятельности, связанной с правоограничениями, и деятельности организационного характера предложено применение терминов «негативная» и «позитивная» деятельность соответственно.

Ключевые слова: юрисдикция, административная юрисдикция, государственное таможенное дело, законность, компетенция.

The article is devoted to defining the content and general characteristics of the jurisdiction of the state customs affairs. The existing scientific approaches to determining the nature of the base category of «jurisdiction» and related categories «administrative jurisdiction», «tax jurisdiction» have been explored.

The dependence of the category of «jurisdiction in the state customs affairs» of the subject of the application and the nature of the relevant activities of the bodies of income and fees is proved.

The institute of jurisdiction as procedure of ensuring the legality of the state customs affairs appropriate to disclose because of characteristics of the jurisdictional proceedings, which include the appeal proceedings before the administrative court proceedings and complaints of citizens. The administrative jurisdiction could be characterized as procedural form of juridical relationships in this sphere.

This approach allows to relate to the administrative jurisdiction of the state customs affair so-called «negative» proceedings, that include, in addition to the above, proceedings in cases of violation of customs regulations, proceedings in cases of corruption in bodies of public income and taxes, disciplinary proceedings

Highlighted public content of category «jurisdiction». Administrative jurisdiction, which is implemented in the procedural form of administrative justice has essential features, opposed to administrative jurisdiction, that implemented outside of administrative justice

In connection with this proposed allocation of administrative jurisdiction of two types: administrative-judicial (court) and extrajudicial.

Category «jurisdiction» may use for designation of subject of courts' jurisdiction (administrative court, if indicated on administrative jurisdiction) and «competence» – in relation to extra-judicial activities of state authority.

Key words: jurisdiction, administrative jurisdiction, national customs, legitimacy, competence.

Забезпечення демократичних засад публічно-владної діяльності у сфері державної митної справи передбачає розробку і обґрунтування теоретико-правових положень про сутність адміністративної юрисдикції як процесуального інституту забезпечення законності у публічно-правових митних відносинах. Актуальність цієї проблеми обумовлена також системною новелізацією адміністративного процесуального законодавства у зв'язку із набуттям чинності Кодексом адміністративного судочинства України та уведенням змагального процесу до публічно-правових відносин з метою врегулювання спорів, однією зі сторін яких є суб'єкт владних повноважень. Слід вказати і про істотні зміни в адміністративному процесуальному законодавстві, норми якого регулюють відносини у сфері притягнення до адміністративної відповідальності у митній сфері, принципів новели антикорупційного законодавства, законодавства, норми якого регулюють відносини у сфері боротьби з контрабандою. Окреме місце посідає Митний кодекс України (далі – МКУ), у Розділі XIX якого регламентується провадження у справах про порушення митних правил. Зокрема, відповідно ч. 1 ст. 487

МКУ, провадження у справах про порушення митних правил здійснюється відповідно до МКУ, а в частині, що не регулюється ним, – відповідно до законодавства України про адміністративні правопорушення [1].

Разом з тим, зміни до процесуального законодавства, особливо у сфері притягнення до адміністративної відповідальності за митні порушення, подекуди мають ситуативний характер, існує нагальна потреба забезпечення системності правового регулювання процесуальних відносин. Вказане підкреслює необхідність формування суцільної теоретичної моделі адміністративно-правового регулювання юрисдикційних процесуальних правовідносин у митній сфері.

Метою статті є визначення сутності та здійснення загальної характеристики юрисдикції у сфері державної митної справи як похідної категорії від загальної категорії «юрисдикція», «податкова юрисдикція» та суміжних категорій «адміністративна юрисдикція», «податкова юрисдикція».

Дослідження проблеми сутності і змісту адміністративної юрисдикції у сфері державної митної справи обу-

мовлює звернення до наукового доробку вчених, предмет якого складала проблеми розвитку процесуальної частини науки адміністративного права. Серед вітчизняних вчених можна назвати роботи В. Б. Авер'янова, І. П. Голосніченка, Е. Ф. Демського, Є. В. Додіна, А. Т. Комзюка, О. В. Кузьменко, О. І. Миколенка, Н. Р. Нижник, Ю. С. Педька, В. Г. Перепелюка, А. О. Селіванова, М. М. Тищенко та ін. Цікаву концепцію сутності адміністративних неюрисдикційних проваджень у діяльності органів внутрішніх справ обґрунтовує В. Ю. Шильник. Новаторський характер мають дисертації Я. Л. Іваненко, яка досліджувала проблематику сутності, змісту та видів адміністративних неюрисдикційних проваджень, К. В. Червінко, який аналізував питання змісту адміністративних неюрисдикційних проваджень в діяльності митної служби. Слід вказати роботи російських вчених, які зробили внесок у дослідження вказаної проблематики: Ю. О. Дмитрієва, І. О. Полянського, Є. В. Трофімова, М. Д. Загряцкова, В. Ф. Захарова, С. В. Комлева, О. О. Петрухіна, Н. Г. Салішевої та ін. Праці зазначених вчених покладені в основу формування підходу до визначення сутності адміністративної юрисдикції в діяльності митних органів.

Аналіз змісту загального терміну «юрисдикція» надається вченими-фахівцями теорії права та конкретизовано у наукових дослідженнях з різних галузевих юридичних наук, зважаючи на їх предмет та метод. Зокрема, С. С. Алексєєв визначав юрисдикцію як діяльність компетентних органів, уповноважених на розгляд юридичних справ (конкретних життєвих випадків, у відношенні яких здійснюється застосування закону) і на винесення по них юридично обов'язкових рішень [2, с. 116]. При цьому не конкретизовано статус відповідного компетентного органу, що означає широке сприйняття сутності цього терміну. Також існує підхід щодо визначення сутності терміну «юрисдикція» як: 1) компетенції судових органів щодо розгляду цивільних, кримінальних та інших справ; 2) кола справ, які даний суд має право розглядати і вирішувати; 3) кола питань, що відносяться до ведення держави або державної установи [3, с. 360].

Юрисдикцію також визначають як встановлену нормами права сукупність повноважень органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших суб'єктів права розглядати та вирішувати правові спори, справи про правопорушення, встановлювати факти, надавати правові оцінки, застосовувати санкції [4, с. 1011]. Разом з тим, виходячи зі змісту викладених положень щодо тлумачення цього визначення, можна зробити висновок про те, що його автор, Ю. Л. Власов, має на увазі тільки судову юрисдикцію.

Узагальнюючи існуючі наукові підходи до розуміння сутності терміну «юрисдикція», можна виділити такі визначення:

- 1) є діяльністю судів щодо здійснення правосуддя;
- 2) є компетенцією уповноважених державних органів;
- 3) є діяльністю компетентних державних органів.

Стосовно адміністративної юрисдикції, зміст її процесуальної форми розкривають у контексті судового розгляду публічно-правових спорів в адміністративних судах, провадження у справах про адміністративні правопорушення та дисциплінарних проваджень [5, с. 52]. Адміністративною юрисдикцією називають діяльність, у процесі якої вирішується юридична справа, здійснюється правовий захист порушених або оспорюваних інтересів, виноситься юридично-владне рішення щодо застосування відповідної правової санкції, відновлення порушеного права [6, с. 506].

Однак віднесення до адміністративної юрисдикції процедур вирішення скарг спірне. Зокрема, доводячи доцільність належності провадження щодо розгляду скарг до адміністративних юрисдикційних проваджень, були наведені наступні основні елементи юрисдикційної діяльності: 1) наявність компетентного органу чи посадової особи; 2) наявність юридичної справи; 3) розгляд юридичної спра-

ви компетентним органом чи посадовою особою; 4) наявність обов'язкового для виконання акта (рішення, постанови тощо) щодо розглянутої юридичної справи [7, с. 38-39]. Адміністративно-юрисдикційне провадження визначене як «розгляд адміністративно-правових спорів у встановленій законом адміністративно-процесуальній формі спеціально уповноваженими на те органами (посадовими особами), а в деяких випадках іншими суб'єктами, які згідно з нормами адміністративного законодавства здійснюють заходи, спрямовані на притягнення правопорушника до відповідальності і забезпечення виконання винесеної постанови» [7, с. 38-42].

За таким підходом дещо штучним є включення провадження щодо розгляду скарг до адміністративних юрисдикційних проваджень, адже вони не пов'язані ані з розглядом спорів, ані з притягненням до адміністративної відповідальності.

За Законом України «Про звернення громадян» [8], скарга – це звернення з вимогою про поновлення прав і захист законних інтересів громадян, порушених діями (бездіяльністю), рішеннями державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, об'єднань громадян, посадових осіб. Така вимога подається у порядку підлеглих вищому органу або посадовій особі, що не позбавляє громадянина права звернутися до суду відповідно до чинного законодавства, а в разі відсутності такого органу або незгоди громадянина з прийнятим за скаргою рішенням – безпосередньо до суду (ч. 1 ст. 16).

Отже, скарга являє собою правову вимогу, а провадження щодо її вирішення не стосується спору чи застосування санкцій. Адміністративне юрисдикційне провадження може бути порушене за результатами розгляду скарги.

Заходами адміністративного примусу називають: а) заходи адміністративного запобігання (адміністративно-попереджувальні заходи); б) заходи припинення правопорушень; в) адміністративні стягнення [9, с. 161]. Вчення про адміністративний примус є найбільш розробленим у науці адміністративного права, а ті теоретичні положення, які сформуливались протягом достатньо тривалого строку обговорення, складають основу правової доктрини адміністративно-правових методів. Враховуючи спрямованість наукового пошуку, доцільним вдається обмежитись положеннями щодо мети застосування адміністративного примусу: а) запобігання вчиненню правопорушень; б) припинення адміністративних проступків; в) притягнення до адміністративної відповідальності [9, с. 160].

Оскільки мета застосування адміністративного примусу жодним чином не стосується позитивної управлінської діяльності, діяльність щодо застосування таких заходів слід віднести до адміністративної юрисдикційної.

Отже, до адміністративної юрисдикції слід віднести:

- адміністративну юрисдикцію адміністративного суду;
- діяльність щодо застосування заходів адміністративного примусу;
- діяльність щодо застосування заходів дисциплінарного впливу.

Слід вказати, що дослідниками доводиться доцільність уведення категорії «податкова юрисдикція». Пропонується визначення широкого та вузького її смислів і зазначається про пріоритетність вузького смислу цієї категорії. Податковою юрисдикцією названо юридично владну діяльність органів державної податкової служби, митних органів щодо застосування заходів юридичної, зокрема – фінансової, відповідальності до порушників загальнообов'язкових правил у сфері оподаткування, здійснення контрольної діяльності, яка пов'язана із виявленням податкових правопорушень та встановленням юридичних фактів вчинення таких порушень [10, с. 5].

Така точка зору дослідника сприймається як перспективна, враховуючи активний характер сучасного розвитку науки податкового права і процесу, з одного боку, а, з іншого, –

необхідності формування належних гарантій надходжень податків, зборів до бюджетів та державних цільових фондів. У цьому зв'язку слід звернутись до напрацювань М. П. Кучерявенка, який визначав специфіку охоронних податкових процедур. Вчений вказував, що більшою мірою охоронне регулювання торкається тільки провадження у справах про податкові правопорушення, а провадження з податкового контролю може бути з порушенням і не пов'язаним. Такий саме подвійний характер має і провадження зі скарг і спорів у сфері оподаткування. М. П. Кучерявенко підкреслював думку про те, якщо виходити з реалізації примусу за участі спеціалізованих судових органів у вирішенні спору та регулюванні відносин, то (у всякому випадку на сьогодні) податковий процес являє собою більшою мірою субінститут адміністративного процесу [11, с. 178].

Слід також зазначити, що співвідношення між категоріями «податкова юрисдикція» та «адміністративна юрисдикція» доцільно визначати суто із теоретичних позицій. При цьому не можна стверджувати, що вони є принципово різними, адже обидві категорії стосуються діяльності держави відповідно у податкових та управлінських (організаційних) відносинах, а також відносинах з приводу гарантування прав, свобод, законних інтересів у публічно-правовій сфері, що стосується судового адміністративного процесу (адміністративного судочинства). Разом з тим, податкова юрисдикція, будучи категорією, пов'язаною із категорією «адміністративна юрисдикція», має власний предмет, а реалізація відповідної юрисдикційної діяльності у податковій сфері відбувається тими заходами і засобами, використання яких доцільне і ефективне у податкових відносинах. Вказане стосується, насамперед, провадження у справах про податкові правопорушення, де суб'єктами відповідальності виступають фізичні і юридичні особи. Слід також згадати і про провадження за скаргами і спорами у сфері оподаткування, де законодавець встановив специфіку відповідних процесуальних відносин, на відміну від, наприклад, провадження за зверненнями громадян, відповідно Закону України «Про звернення громадян».

Дослідження проблеми сутності і змісту адміністративної юрисдикції у сфері державної митної справи розкриті на прикладі адміністративних неюрисдикційних проваджень в діяльності органів доходів і зборів (за термінологією, що застосовується у МКУ). У підручнику з адміністративного права, підготовленому за загальною редакцією В. Б. Авер'янова вказано про те, що велика частина проваджень, які становлять структуру адміністративного процесу, спрямована на вирішення справ щодо відносин так званого позитивного, тобто неюрисдикційного, характеру, що виникають у ході виконавчо-розпорядчої діяльності державних органів. Коло таких проваджень ширше порівняно із юрисдикційними провадженнями, що зумовлено специфікою управлінської діяльності в різних сферах життя суспільства, розмаїттям і спеціалізацією органів управління, їх повноважень [6, с. 503-504]. Я. Л. Іваненко обґрунтовує визначення поняття адміністративного неюрисдикційного провадження як процесуальної форми здійснення однорідних організаційно-розпорядчих процедурно-процесуальних дій, які не стосуються правового захисту чи вирішення спору про право, спрямовані на прийняття юридично-владного рішення і вчиняються у зв'язку з вирішенням індивідуальної адміністративної справи [12].

З наведених вище теоретичних положень можна виділити такі ознаки адміністративного неюрисдикційного провадження: а) є процесуальною формою; б) предмет складають однорідні дії позитивного змісту; в) не стосується правового захисту або вирішення спору про право; г) наслідком здійснення однорідних дій є прийняття юридично-владного рішення; д) формою такого рішення є індивідуальний акт. Адміністративна неюрисдикційна діяльність органів доходів і зборів, на відміну від юрисдикційної, має позитивний характер.

Слід зазначити, що більшість завдань, які виконують органи доходів і зборів у митній сфері має неюрисдикційний характер. При цьому види такої діяльності доцільно виділяти відповідно до тих завдань, на вирішення яких вона спрямована. Обрання такої ознаки (критерію) систематизації видів неюрисдикційної діяльності у сфері державної митної справи ґрунтується на тому, що ключовою ознакою систематизації певних відносин є їх однорідність. Така однорідність забезпечується: єдиною метою та завданнями здійснення, змістом і характером відповідних відносин. До завдань юрисдикційного змісту у сфері державної митної справи доцільно віднести ті, які спрямовані на боротьбу з порушеннями митних правил, а також правозахисну діяльність у зовнішньоекономічній сфері.

За результатами аналізу наукових підходів у загальній теорії права, адміністративному праві щодо визначення сутності і змісту термінів «юрисдикція», «адміністративна юрисдикція» доцільно вказати про наявність переважного сприйняття їх окремих аспектів, що визначає доцільність виділення вузького і широкого підходів, до яких слід відноситись критично. Враховуючи, що адміністративна юрисдикція, яка реалізується у процесуальній формі адміністративного судочинства, має істотні особливості, на відміну від адміністративної юрисдикції, що здійснюється поза межами адміністративного судочинства, доцільним вбачається виділення двох видів адміністративної юрисдикції: адміністративно-судочинної (судової) та позасудової.

Категорії «податкова юрисдикція» та «адміністративна юрисдикція» не є принципово різними, адже стосуються діяльності держави відповідно у податкових та управлінських (організаційних) відносинах, а також відносинах з приводу гарантування прав, свобод, законних інтересів у публічно-правовій сфері, що стосується судового адміністративного процесу (адміністративного судочинства). Разом з тим, податкова юрисдикція, будучи категорією, пов'язаною із категорією «адміністративна юрисдикція», має власний предмет, а реалізація відповідної юрисдикційної діяльності у податковій сфері відбувається тими заходами і засобами, використання яких доцільне і ефективне у податкових відносинах.

Стосовно юрисдикції як процесуального інституту забезпечення законності у сфері державної митної справи доцільно вказувати на відповідні юрисдикційні провадження, до яких належать, у першу чергу, провадження за зверненнями до адміністративного суду та провадження за скаргами громадян. Разом з тим, адміністративну юрисдикцію у сфері державної митної справи можна розглядати як процесуальну форму відповідних юрисдикційних відносин у вказаній сфері. За таким підходом до адміністративної юрисдикції у сфері державної митної справи доцільно відносити так звані «негативні» провадження, які стосуються, крім вказаних вище проваджень у справах про порушення митних правил, проваджень у справах про корупцію в органах доходів і зборів, дисциплінарних проваджень.

Для уникнення «непорозумінь» і помилкового тлумачення терміну «юрисдикція» доцільно запропонувати наступні положення. Термін «юрисдикція» завжди має публічно-правовий характер. Слід підтримати підхід вчених, за яким під базовим терміном «юрисдикція» розуміється предмет відання і повноваження, якими наділений суд (адміністративний суд, якщо мова йде про адміністративну юрисдикцію). Стосовно владного суб'єкта (в тому числі – органів доходів і зборів), варто застосовувати термін «компетенція». Така пропозиція дозволить відмежувати судову діяльність від позасудової. Серед інших термінів, якими має бути позначено характер певної діяльності, доцільно застосовувати такі, як «позитивна» та «негативна» діяльність. Остання стосується застосування заходів примусу, відповідальності, реагування на скарги фізичних та юридичних осіб.

ЛІТЕРАТУРА

1. Митний кодекс України : Закон України від 13 березня 2012 року № 4495-VI // *Голос України*. – 2012. – № 73–74.
2. Алексеев С.С. *Право. Азбука. Теория. Философия. Опыт комплексно-го исследования* / С. С. Алексеев. – М. : «Статут», 1999. – 712 с.
3. *Сучасна правова енциклопедія* / за заг. ред. О. В. Зайчука. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – 382 с.
4. *Великий енциклопедичний юридичний словник* / ред. Ю. С. Шемшученко. – К. : ТОВ «Вид-во «Юрид. думка», 2012. – 1020 с.
5. Бандурка А. М. *Административный процесс* / А. М. Бандурка, Н. М. Тищенко. – Х. : Изд-во НУВД, 2001. – 353 с.
6. *Адміністративне право України. Академічний курс : підручник : У 2 т. Т. 1 : Загальна частина* / ред. кол. В. Б. Авер'янов (голова). – К. : Юрид. думка, 2007. – 592 с.
7. Шильник В. Ю. *Адміністративні юрисдикційні провадження та їх здійснення органами внутрішніх справ* : Дис. ... к. ю. н. за спец. : 12.00.07 / В. Ю. Шильник / Національний університет внутрішніх справ. – Х., 2004. – 196 с.
8. *Про звернення громадян : Закон України від 02 жовтня 1996 року № 393/96-ВР* // *Відомості Верховної Ради України*. – 1996. – № 47. – Ст. 256.
9. *Адміністративне право : підручник* / за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гарашука, В. В. Зуй. – Х. : Право, 2010. – 624 с.
10. Чернетченко В. В. *Юридичні гарантії надходжень податків, зборів до бюджетів та державних цільових фондів* : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук за спец. : 12.00.07 «адміністративне право і процес ; фінансове право ; інформаційне право» / В. В. Чернетченко / Національний університет ДПС України. – Ірпінь, 2012. – 19 с.
11. Кучерявенко М. П. *Податкові процедури : правова природа і класифікація* : монографія / М. П. Кучерявенко. – К. : Правова єдність, 2009. – 459 с.
12. Іваненко Я. Л. *Адміністративне неюрисдикційне провадження в публічно-правових відносинах* / Я. Л. Іваненко // *Віче*. – 2010. – № 14. – С. 11–13.

УДК 342.9:349.951

ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО НАДРА

STATE CONTROL OVER OBSERVANCE OF LEGISLATION ON SUBSOILS

Сурілова О.О.,
к.ю.н., доцент*Національний університет «Одеська юридична академія»*

У статті висвітлюються проблемні питання здійснення державного контролю за використанням і охороною надр та формулюються пропозиції щодо вдосконалення системи контрольних органів та уточнення їх повноважень з метою виключення дублювання повноважень та створення спеціалізованого контрольного органу – Державної служби з охорони надр.

Ключові слова: надра, надрокористування, державний контроль, державний гірничий нагляд, державний геологічний контроль, управління гірничого нагляду, Держгеонадра України, Держпраці, промислова безпека, Кодекс України про надра.

В статье освещаются проблемные вопросы осуществления государственного контроля за использованием и охраной недр и формулируются предложения относительно совершенствования системы контрольных органов и уточнения их полномочий с целью исключения дублирования полномочий и создания специализированного контрольного органа – Государственной службы по охране недр.

Ключевые слова: недра, надропользование, государственный контроль, государственный горный надзор, государственный геологический контроль, управление горного надзора, госгеонедро, Гоструда, промышленная безопасность, Кодекс Украины о недрах.

National mineral-extractive and ecological security and economic independence is of special importance for Ukraine, which determined the principal directions of improvement of state governance of subsoil resources management, including primarily the legislative development and government control. However, notwithstanding the numerous reforms of control bodies in this field, the problem is still far from being solved. In 2014 a State Labor Service of Ukraine has been established with functions of mines inspectorate. The supervisory powers on utilization and protection of subsoil are also vested with the Ministry of Ecology and Natural Resources of Ukraine and the State Service of Geology and Mineral Resources of Ukraine leading to duplication of supervisory powers, non-compliance with the principle of separation of regulatory and supervisory powers in state governance, dispersion of control powers, and, as a result, this reduces the efficiency of control. The search of solutions for this problem must be based on a corresponding substantial theoretic and scientific justification. This article aims to prepare propositions for improvement of efficiency of state control in utilization and protection of subsoil and improvement of legislation. Control over compliance with the legislation requirements in the field of utilization of subsoil is a set of measures aimed at organization of monitoring of geological environment, audit of compliance by individuals and entities with requirements and rules of rational subsoil management, protection of subsoil and environmental safety. In order to improve the efficiency of control the article demonstrates the necessity of creation of a specialized control body – the State Service of Subsoil Protection an of development of the statute of that service which would clearly indicate its powers and structure, making its primary and sole task the state control in the field of utilization and protection of subsoil.

Key words: subsoil, utilization of subsoil, protection of subsoil, state control, state mine inspection, state geological control, state governance, State Service of Geology and Mineral Resources of Ukraine, State Labor Service of Ukraine, Natural Resources Code of Ukraine.

Питанню забезпечення національної мінерально-сировинної та екологічної безпеки, а також економічної незалежності надано особливого національного значення в Україні. Виходячи з цього, визначені основні напрями вдосконалення державної політики у сфері надрокористування, серед яких первинне значення надається удосконаленню законодавства та системи державного управління цією галуззю, зокрема за провадженням ефективного контролю та нагляду [1].

Пошук шляхів підвищення ефективності державного контролю у сфері використання і охорони надр та вдоско-

налення законодавства повинно мати змістовне науково-теоретичне обґрунтування.

Метою статті є підготовка пропозицій з підвищення ефективності державного контролю у сфері використання і охорони надр України.

Загальні питання контролю як функції державного управління детально аналізуються у доктрині адміністративного права, зокрема у працях таких фахівців як В. Б. Авер'янов, В. М. Гарашук, С. В. Додін [2; 3; 4]. На багатовимірну сутність екологічного контролю звертає ува-